

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ Сумський державний
університет Центр професійної та післядипломної освіти Кафедра управління
імені Олега Балацького**

Шифр _____

Наказ ректора
про затвердження теми
_____ І.І.Рекуненко

«До захисту допускається»
завідувач кафедри

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА на
тему**

***“Удосконалення організації документообігу в державній організації (на прикладі
Департаменту захисту довкілля та енергетики)”***

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-
професійна програма «Державна служба»

Студента гр. _____

Ярошенко М. В.
(ПІБ студента)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних
досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання
на відповідне джерело _____ ПІБ студента (підпис)

Науковий керівник: _____ к.е.н., доцент **В.О. Лук'янихін**

Суми 2021р.

АНОТАЦІЯ

У роботі розглядаються теоретичні основи формування ефективної системи удосконалення організації документообігу.

Досліджено сутність поняття «документообіг в державній сфері». Розглянуто основні методологічні підходи до формування ефективного документообігу в державній сфері. На основі досліджень та використання всіх переваг та недоліків системи управління документообігом запропоновані напрямки удосконалення документообігу в Департаменті захисту довкілля та енергетики. На цій основі вивчаються основні методи формування успішної системи документообігу в державній сфері.

Дослідження показало, що успішне функціонування органів публічної сфери залежить від успішної організації документообігу в державній сфері. Тому проблеми ефективної організації документообігу набирають все більшої популярності в сучасних умовах.

РЕФЕРАТ

Структура і обсяг випускної кваліфікаційної роботи магістра. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, який містить 32 джерела. Загальний обсяг роботи становить 36 стор., В тому числі 2 таблиці, 5 рисунків, список використаної літератури 3 сторінки.

Мета роботи. Метою роботи є розвиток теоретичних засад та методологічних положень, а також надання науково-практичних рекомендацій щодо управління цифровою трансформацією соціально-економічних систем на основі удосконалення електронного урядування.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні завдання:

- 1) узагальнити підходи до поняття цифрова економіка, електронний документообіг, цифровізація;
- 2) дослідити особливості організації електронного урядування в державній сфері;
- 3) розробити напрямки удосконалення організації документообігу в органах державної влади;
- 4) оцінити напрямки та можливі перспективи розвитку електронного документообігу в державній сфері.

Предметом дослідження є сукупність економічних відносин, які виникають в системі організації та управління документообігом в державній сфері.

Об'єктом дослідження є система управління документообігом в державній сфері.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання, метод графічного моделювання, комплексний системний підхід до організації документообігу, заснований на досягненнях вітчизняної і зарубіжної економічної думки.

Ключові слова: ДЕРЖАВНА СФЕРА, ДОКУМЕНТООБІГ, ОРГАНІЗАЦІЯ, УДОСКОНАЛЕННЯ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ.

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ В ДЕРЖАВНИХ ОРГАНАХ ВЛАДИ	8
1.1 Цифровізація державних органів влади в умовах цифровізації економіки	8
1.2 Підходи до оцінки рівня цифровізації в державних органах	11
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ	14
2.1. Система електронного документообігу як основа забезпечення ефективності діяльності органів державної влади	14
2.2 Напрями удосконалення ефективності програми електронного документообігу	18
2.3 ВАС Документообіг – як один із інструментів удосконалення організації документообігу в органах державної влади	20
РОЗДІЛ 3 ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРАГНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ В ДЕПАРТАМЕНТІ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ЕНЕРГЕТИКИ	22
3.1 Організація діловодства в Департаменті захисту довкілля та енергетики	22
3.2. Алгоритм удосконалення впровадження електронного урядування в органах державної влади	23
3.3. Оцінка ефективності удосконалення електронного документообігу в органах державної влади	28
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена активним проникненням цифрових технологій у всі сфери сучасного суспільного життя. Ділові кола та уряди всіх країн світу, включаючи Україну, визнали необхідність прискорення процесу оцифрування економіки та цифрової трансформації, щоб зайняти конкурентні позиції у цій сфері. Цифрові технології, що виникають у новій глобальній економіці вимагають аналізу та наукового переосмислення цих змін та розробки нової методології.

Цифрова економіка визначає середовище для довгострокового розвитку мікро-, мезо- та макро-соціальних та економічних систем та потребує всебічного дослідження та аналізу процесу цифрової трансформації. Раніше це було пріоритетом для окремих інноваційних систем. Сьогодні цифрова трансформація стала величезним явищем. Водночас сама ця трансформація тісно пов'язана з тенденцією до сервісизації соціально-економічної системи та значною мірою здійснюється на цій основі. Крім того, цей взаємозв'язок та механізм її реалізації до кінця не вивчені, тому необхідно розробити інструменти для її виявлення, оцінки та управління. Практичний аналіз і теоретичні дослідження в Україні показують, що сервісизація і цифрова трансформація соціально-економічної системи складає основу цифрової платформи, що об'єднує економічні, соціальні та технологічні аспекти на формування екосистеми цифрових послуг. У зв'язку з цим у економіці виникає нова система, новий тип бізнес-структури – інтегратори, роль яких у прогресивному економічному розвитку значно зростає. Взаємодія даних інтеграторів з іншими суб'єктами господарювання і багатьма іншими суб'єктами до кінця не вивчено, що перешкоджає розвитку бізнес-сервісних інтеграторів на практиці. Описана ситуація визначає актуальність дослідницьких тем, чи то у формуванні та розвитку сучасних економічних теорій (зокрема, пов'язаних із процесом обслуговування, трансформацією структурних систем, формуванням економіки), а на основі навчання та розвитку агентств сервісної

інтеграції збільшувати науково-методичну базу практичних інструментів цифрової трансформації економічної та соціальної системи.

Метою роботи є розвиток теоретичних засад та методологічних положень, а також надання науково-практичних рекомендацій щодо управління цифровою трансформацією соціально-економічних систем на основі удосконалення електронного урядування.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися наступні завдання:

- 1) узагальнити підходи до поняття цифрова економіка, електронний документообіг, цифровізація;
- 2) дослідити особливості організації електронного урядування в державній сфері;
- 3) розробити напрямки удосконалення організації документообігу в органах державної влади;
- 4) оцінити напрямки та можливі перспективи розвитку електронного документообігу в державній сфері.

Предметом дослідження є сукупність економічних відносин, які виникають в системі організації та управління документообігом в державній сфері.

Об'єктом дослідження є система управління документообігом в державній сфері.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБИГУ В ДЕРЖАВНИХ ОРГАНАХ ВЛАДИ

1.1 Цифровізація державних органів влади в умовах цифровізації економіки

Впровадження інформаційних та комунікаційних технологій та розвиток елементів цифрового суспільства розглядається більшістю країн сучасного світу як одне з пріоритетних стратегічних завдань та національних орієнтирів. Цифрові технології та пов'язана з ними соціальна та людська діяльність становлять цифрову сферу сучасного суспільства, яке в нинішніх умовах залежить від його економічного та інноваційного потенціалу, соціального прогресу, належного управління, демократичних процедур, освіти, людського розвитку, національної безпеки та обороноздатності.

Таким чином, у світі з'явилася нова реальність, яка спонукає уряди прагнути цифрових економічних систем за допомогою цифрової трансформації: удосконалення національного законодавства, розробки та реалізації основних державних стратегій, проектів та програм у відповідних галузях. Звичайно, ці два основні пріоритети майже завжди забезпечують міжнародну конкурентоспроможність країн (регіонів, міжурядових об'єднань) у розвитку цифрової економіки та оптимізації внутрішнього розвитку.

Однак, навіть якщо ми порівняємо різні моделі (стратегії) розвитку цифрового суспільства, що склалися в сучасному світі, ми можемо проілюструвати важливі зміни у концептуальних методах, пріоритетах, механізмах та модальностях реалізації. Ефективність їх застосування залежить від культурного та цивільного середовища, регіональних чи навіть національних стратегій. Іншими словами, через механізм

цифрової трансформації немає універсальної моделі управління, вона залежить від інституційного середовища.

При формуванні цифрової економіки створення багатофункціональної моделі державного управління може повністю задовольнити актуальність цифровізації та цифрової трансформації всіх соціальних процесів.

До основних внутрішніх проблем, пов'язаних із впровадженням цієї цифрової моделі державного управління в Україні, належать:

- відсутність офіційно певної класифікації та концептуальних установок;
- правові норми, аналіз інформації, наукова методологія, фінанси, організаційні технології, кадрове забезпечення та ін.

Для оцінки застосування цієї моделі державного управління та визначення тенденції цифрової трансформації всього суспільства в країні, зокрема, його технологічної та технічної складових, необхідна комплексна система показників.

Одним із напрямів удосконалення системи може бути впровадження моделі цифрової трансформації державної установи в інтегровану систему на основі створення універсальної платформи, при цьому впровадити стратегію організованого зростання знизу-вгору.

Реалізація ідей та методів, розроблених для створення більш інтегрованого сервісу цифрової трансформації соціально-економічної системи на основі єдиної цифрової платформи, дозволить досягти синергії, що виражається в наступних результатах та очікуваннях: послуги, впровадження методів цифрової трансформації та моделі трансформації набувають значної конкурентної переваги у цифрову економіку; з іншого боку, та сама організація трансформується в сервісну інтеграцію і стає власником та інтегратором однієї цифрової платформи цифрових технологій, яка є частиною інфраструктури цифрової економіки. Це зробить частково прибутковим почати з нуля, не витрачаючи багато коштів та зусиль; інвестори, виходячи з комерційної цінності цифрової платформи, значно вищі за традиційну, це,

очевидно, збільшить продуктивність державної організації і при необхідності залучить більше інвестицій; ще один важливий результат – величезний ринок цифрових продуктів, програмного забезпечення та послуг компанії, які роблять платформу видимою та доступною для всіх користувачів.

Таблиця 1.1 – Типова модель цифрової трансформації в органах державної влади

Етап	Зміст процедури
Оцінка рівня цифровізації органу державної влади	<p>Основною задачею є проведення експертного аналізу аналогічної організації або експертна оцінка групою експертів щодо доцільності удосконалення/впровадження цифрової технології.</p> <p>Оцінка проводиться за наступними критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> -рівень розвитку цифрової інфраструктури та аналітика бізнеспроцесів організації - існування можливостей цифрової трансформації в організації на основі запровадження цифрової платформи - наявність кваліфікованих кадрів, здатних впровадити та реалізувати удосконалений бізнес-процес
Розробка стратегії бізнестрансформації державної організації та розробка технологічної карти	<p>Створення експертної групи з необхідними можливостями для аналізу доцільності створення/запровадження конкретних цифрових технологій (створення цифрових платформ); аналіз існуючих інструментів у конкретних галузях цифрових технологій, включаючи списки інструментів, ресурси, можливості, перешкоди для створення/впровадження, методи створення/впровадження, конкретні вимоги тощо; аналіз стану ключових бізнес-процесів державної організації із зазначенням (за наявності) вимог до оптимізації та оцифрування; пошук та створення, які вплинуть на бізнес-процеси компанії та/або дозволять створювати нові технології та/або послуги, реалізація перспективних ідей (створення цифрових платформ); аналіз запропонованих ідей, ефективності та економічної доцільності, ретельний відбір причин та варіантів. Створювати/впроваджувати рішення; поширювати нову якісну цифрову ідеологію та культуру серед співробітників компанії. Мають позитивне розуміння та інтерес до створення/застосування.</p>
Розробка та впровадження тестового проекту	<p>Реалізується за допомогою запровадження в державній організації пілотного проєкту удосконалення цифрової технології.</p> <p>Результатом реалізації має бути контроль та оцінка результатів впровадження проєкту</p>
Розповсюдження	<p>Полягає у формуванні єдиної стратегії по розповсюдженню впровадження нової/удосконаленої технології (з оцінкою доцільності).</p> <p>Додатково має бути прораховано можливості удосконалення на наступному етапі можливостей розроблених технологій, створення та інтеграція нових моделей.</p>

Таким чином, ефективне впровадження теорії концепцій є важливим і реалістичним завданням, вирішення якого, як очікується, вплине на прискорення цифрової трансформації соціальної економіки та економіки в цілому.

1.2 Підходи до оцінки рівня цифровізації в державних органах

В сучасних умовах в державних органах України проведена велика робота з ефективного впровадження та розвитку цифрових сервісів та технологій у сфері державного управління. За останнє десятиліття комплексний підхід до оцінки ефективності державного управління, заснований на обширних та всеосяжних даних, розвинувся особливо швидко. Цей показник формується з урахуванням індивідуальних показників, характеризуючих всі аспекти ефективності управління. До найбільш відомих систем, що ґрунтуються на комплексних методах оцінки їх успішності, відносяться:

- глобальний індекс державного управління Світового банку;
- індекс сприйняття корупції Transparency International;
- індекс економічної свободи, спільно розроблений Heritage Foundation та

Wall Street Journal;

- глобальна конкурентоспроможність.
- Індекс, запропонований Світовою економічною радою;
- Національний індекс, розроблений основними американськими інститутами – громадською організацією «Фонд світу» та журналом «Зовнішня політика». [13]

Найбільш природним здається підхід, заснований на порівняльному аналізі набору існуючих моделей та індикаторів, де найкращі моделі та індикатори

визначаються (відповідно до обраних стандартів) і уточнюються, щоб врахувати якомога більше характеристик еволюції цифрових технологій з максимальною економією. Комплексний індекс інформаційних технологій (Електронні індекси), заснований на Індексі інформаційних технологій, використовується як агрегована характеристика стадії розвитку цифрового суспільства або його структурних елементів у міжнародній практиці, а набір конкретних індексів і методів використовується для побудови індекс багато в чому залежить від обраного пріоритету. Сьогодні у світі існує понад 20 міжнародних електронних індексів, але найчастіше використовуваними з них вважаються такі, які представлені на таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Характеристика найбільш розповсюджених індексів інформаційно-комунікаційних технологій на міжнародному рівні [2]

Індекс ІКТ	Рік впровадження та розробки	Назва розробника
Індекси Гарвардської методики оцінки мережевого світу	1990	Гарвардська школа
Індекс інформаційного суспільства	2005	Компанія IDC
Індекс цифрової здатності, або цифрової перспективи	2015	ITU в рамках WPIIS
Індекс цифрового доступу	2015	ITU

Одним із найважливіших напрямів цифрового державного управління є створення єдиного інформаційного простору для органів державної влади, державних та приватних підприємств та громадських організацій з рівноправних питань управління.

ІКТ, по суті, бінарні - з одного боку, є інструментами для виконання управлінських завдань в електронній формі, з іншого боку, в міру їх розвитку, їх важливість як основна цільова функція. Ця подвійна інтенсивність визначає

характеристики самого електронного уряду якраз і є основною метою трансформації, яка залежить від масштабу завдання.

Розвиток принципів цифрового суспільства сприяло вдосконаленню методів та способів взаємодії у рамках соціально-економічних комунікацій. Використання інформаційних технологій може покращити процес комунікації, змінити склад та становище учасників, змінити принцип локального спілкування за допомогою онлайн-спілкування та підвищити децентралізацію управління та прийняття рішень у державному та приватному секторах.

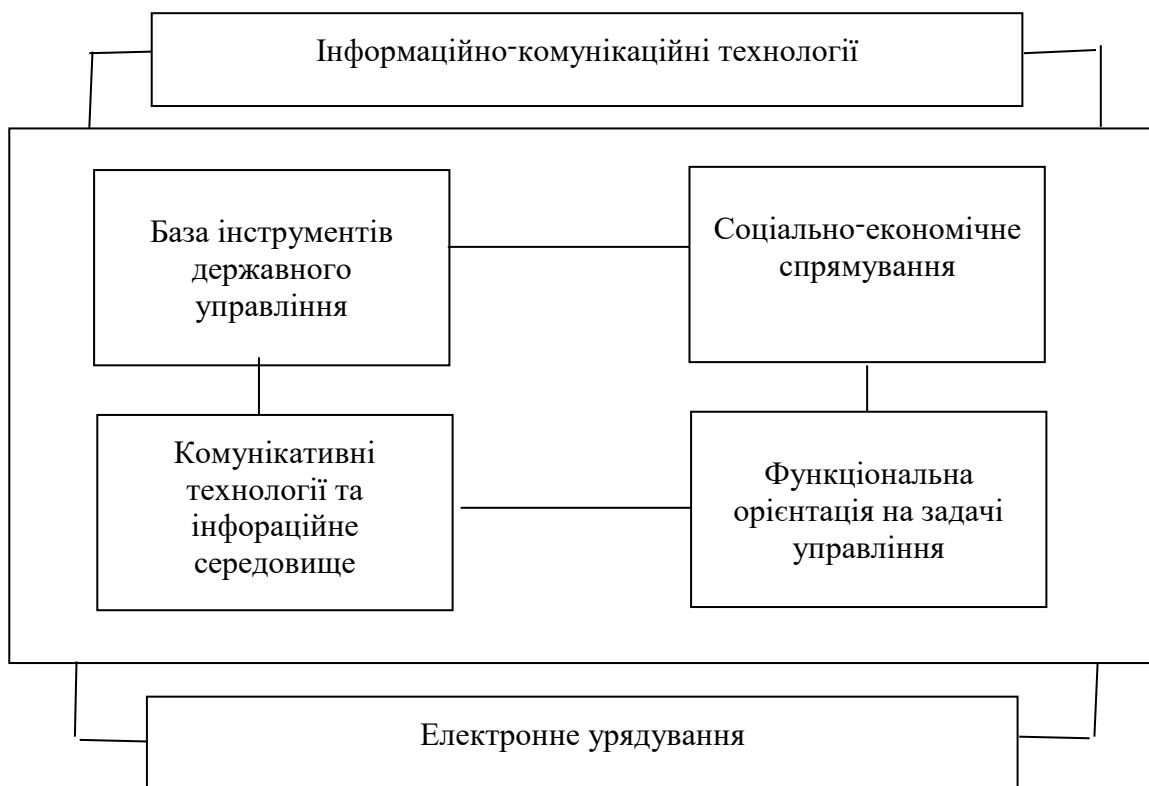

Рисунок 1.3 – Взаємозв'язок інформаційно-комунікаційних технологій та електронного управління в системі державного управління [17]

В результаті у світі виникла нова реальність, яка підштовхнула уряди різних країн до формулювання та реалізації великомасштабних державних планів та завдань шляхом удосконалення відповідних галузей національного законодавства та його реалізації. Цифрова економічна система передбачає запровадження політики через цифрову трансформацію, тобто план, включаючи повний цифровий перехід.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

2.1. Система електронного документообігу як основа забезпечення ефективності діяльності органів державної влади

Розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій спрямований на удосконалення взаємодії між органами місцевого самоврядування, громадянами та бізнесом (рис. 2.1). Основною задачею в даному випадку є створення та поширення якісного обслуговування органами влади громадян та бізнесменів, активізація підприємницької діяльності та прийняття якісних управлінських рішень. Дані положення забезпечуються за допомогою впровадження електронного документообігу.

d_1 – дискриптор 1, який характеризує взаємовідносини між органами місцевого самоврядування та громадянами

d_2 – дискриптор 2, який характеризує взаємовідносини між бізнесом та громадянами d_3 – дискриптор 3, який характеризує взаємовідносини між органами місцевого самоврядування та бізнесом

Рисунок 2.1 – Взаємодія органів місцевого самоврядування, громадян та бізнесу

При цьому, децентралізовані механізми державного управління (місцеві автономні урядові установи) могли бути вертикально централізовані. Безперечно, що сьогодні вчені висувають певні вимоги до механізмів державного управління. Проаналізувавши ці вимоги, можна стверджувати, що ці механізми можуть бути використані для впровадження електронного документообігу у органах влади.

Відповідно до системного підходу до організації інформаційного забезпечення ефективного управління органами державної влади повинні бути вжиті наступні організаційні заходи:

- забезпечення концентрації та збереження актуальної інформації,
- визначення основного суб'єкта, що реалізує інформацію,
- несення відповідальності за спрощення її використання у відділах або місцевих органах влади,
- покращення обробки даних (включаючи технології та технічні компоненти).

Слід зазначити, що місцеві виконавчі органи запровадили електронний документообіг на різних етапах їхнього впровадження та статус впровадження різних. Таким чином, використання інструментів електронного уряду створює інноваційний потенціал виконання для реалізації рішень, які приймає уряд, з метою покращення роботи місцевих виконавчих органів. Однак не виключена трансформація державних структур усіх рівнів у мережеву систему поряд із традиційними методами роботи. Тому першим кроком буде реорганізація усієї системи управління. Хоча ці проблеми було вирішено законодавством понад десять років, насправді інструменти електронного уряду, такі як ETS, працюють лише у певних місцевих виконавчих органах.

При застосуванні електронного документообігу необхідно врівноважувати, що всі операції є законодавчо закріпленими і їх ефективність вже доведено на практиці.

Завдяки цьому вдалося не тільки спростити систему електронного обміну інформацією, але й покращити механізми зберігання інформації та досягти певного розвитку в системі електронного врядування.

На сьогодні найбільш широко використовуваною програмою електронного документообігу в державному управлінні є FossDoc. Система електронного документообігу FossDoc – це рішення на базі платформи FossLook, призначене для створення електронних архівів, організації робочого процесу компаній та автоматизації бізнес-процесів будь-якого виду бізнесу. Програма дозволяє вирішувати ряд завдань, виконання яких доручається відповідні підрозділи. Враховуючи робочу інформацію кожної конкретної компанії, зробити скидання системи нескладно.

Основними функціями програма є: автоматизація діловодства, підтримка різних типів файлів, дизайн-документ, гнучке керування файлами, підтримка спільної роботи користувачів, вбудований поштовий сервер, електронний цифровий підпис (рис. 2.2).

Роль системи у вирішенні проблеми зберігання документів полягає у створенні, розповсюдженні та доставці документів, замовлень, файлів документів, паперових документів бухгалтерського обліку, контролю документів, підготовки до вирішення документів, електронних цифрових підписів, підписів менеджера документів та ведення обліку.

Таким чином, використання системи електронного документообігу спрощує багато непотрібних додаткових функцій у цьому відношенні і забезпечує великий обмін додатковою інформацією, швидкість і робочий цикл до прийняття відповідних управлінських рішень. Однак, якщо максимально використати можливості програми, це стане можливим.

Разом з тим, дана програма не позбавлена певних недоліків. Реалізація плану потребує значних фінансових витрат та навчання персоналу. З одного боку, з

ефективним впровадженням електронного документообігу він пропонує можливість взаємодії з іншими зовнішніми комунікаціями. Наступні нижче опортуністичні організації, державні органи та приватний сектор, особливо кожен громадянин, є ключем до електронної демократії. З іншого боку, в подальшому розвитку цієї галузі з'являються нові ризики, знову ж таки фінансові, суспільні, особисті, і для цього потрібні інші методи їх нейтралізації, реального досягнення поставленої мети та отримання максимальних результатів.

діловодства

Автоматизація

Система автоматизує всі аспекти сучасної офісної роботи: створення облікової та контрольної картки, РКК (картка документа); надсилати команди (аналог «слайду» у стандартному документообігу); використовувати спеціальні журнали покриття паперових рукописів; нагляд за оформленням документів; підготовка ухвал; використання електронних підписів та звітів.

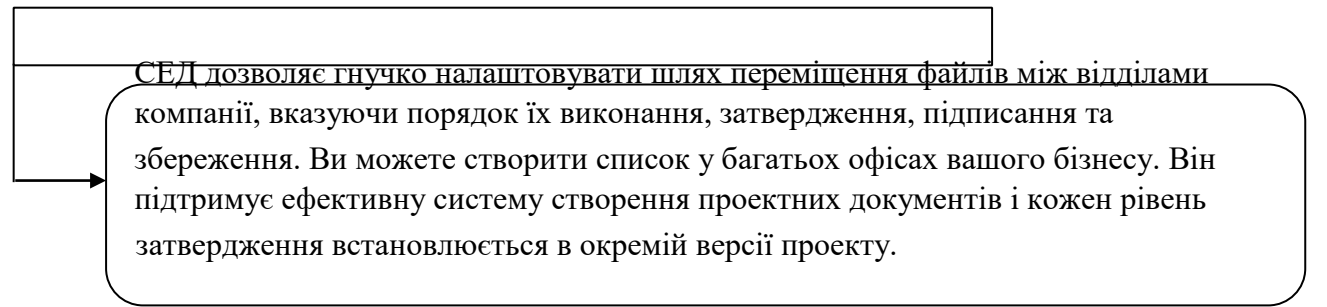
Підтримка різних типів файлів

Різні документи, які використовуються користувачами, поділяються на різні категорії документів. У системі є визначені типи документів (поширені домашньому офісі): листування, скарги громадян, службові записки, накази тощо. буд. Ви можете пов'язувати документи коїться з іншими документами чи стати вкладеними документами основного язати документа. Ви можете заповнити поля документа значеннями з змісту.

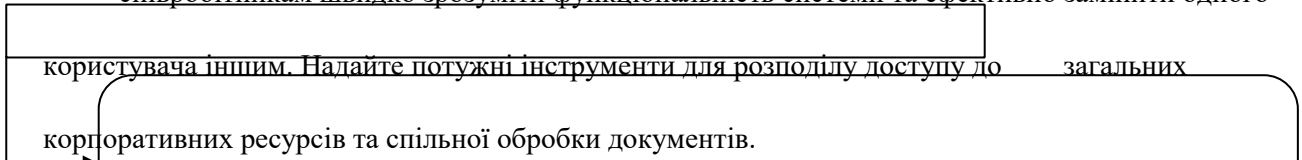
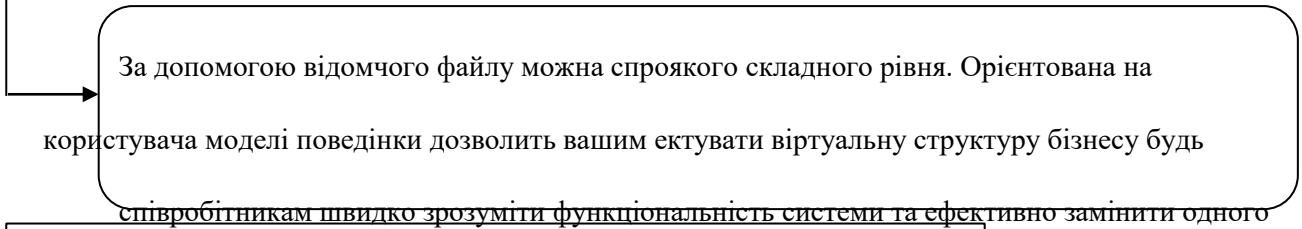
Дизайн -документ (збірка)

Ви можете використовувати функції архівування, щоб персоналізувати (персоналізувати) свої продукти: додавати або видаляти поля та/або функції документа та персоналізувати каталог. Ви можете створювати власні типи документів і друкувати шаблони форм, які підходять тільки для вашої офісної роботи. Система дозволяє використовувати метод створення для створення нових документів з існуючих документів.

Гнучке керування файлами

Підтримка спільної роботи користувачів

Вбудований поштовий сервер та електронний підпис

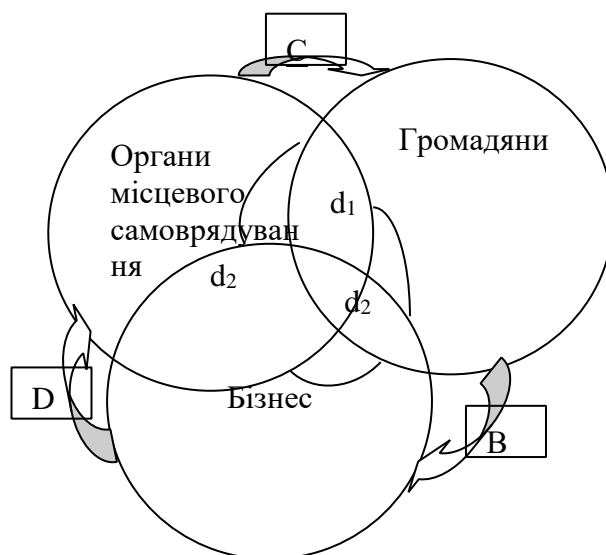
Поштовий сервер призначений для створення та роботи з «внутрішніми» поштовими скриньками користувачів (у вашому домені) також починає отримувати повідомлення з інших поштових серверів (mail.ru, gmail.com – прийому/відправлення повідомлень. Сервер тощо). Система підтримує роботу з використанням електронних цифрових підписів (ЕЦП).

Ви можете використовувати цифрові підписи для підпису документів та їх полів.

Рисунок 2.2 – Особливості програми FossDoc

2.2 Напрями удосконалення ефективності програми електронного документообігу

Враховуючи недосконалість системи електронного документообігу FossDoc, можна запропонувати модель оцінки ефективності цифровізації в органах державної влади, яка буде враховувати механізм взаємодії між органами місцевого самоврядування, громадянами та бізнесом (рис. 2.1) та засновуватись на збалансованій системі показників (рис. 2.3)

- В – фактор оптимізації внутрішніх процесів
- С – фактор покращення взаємодії з клієнтами
- D – фактор оптимізації фінансів

Рисунок 2.3 – Загальна модель оцінки ефективності цифровізації та електронного документообігу

У запропонованій моделі (рис. 2.3) пропонується три компоненти підсистеми електронного державного управління: «органи місцевого самоврядування», «бізнес» та «суспільство (громадянин)». Розглянемо докладніше складові моделі.

При оцінці ефективності оцифрування державного управління ми вважаємо, що традиційні «фінансові» та «внутрішні процеси» прогнози пов'язані з компонентом «органів місцевого самоврядування», оскільки в центрі уваги державний сектор. Ініціатор та рушійна сила за цифровізацією державного управління. Як зазначено вище, ефект оцифрування державного управління часто зводиться до підвищення якості та зниження витрат. Рекомендується вказати цілі та індикатори для оцінки цього ефекту у фінансових та технологічних прогнозах. Прогноз "клієнти" відображає інтереси всіх сторін: "бізнесу" та " суспільства (громадян)", оскільки бізнес та громадяни є споживачами національних електронних

послуг. І тут швидкість і якість послуг і, отже, задоволеність і лояльність клієнтів є ключовими критеріями ефективності цифрового управління. Ми рекомендуємо замінити традиційний прогноз навчання і зростання прогнозом розвитку, оскільки ми вважаємо, що ефективність оцифрування державного управління полягає в збалансованому розвитку системи, включаючи скорочення фінансових витрат, робочої сили і часу. Оптимізація внутрішніх бізнес-процесів, якість і своєчасність надання послуг, навчання та адаптація у всіх аспектах процесу для адаптації до цифрових можливостей, що швидко змінюються.

Запропонована система цифрового балансу індексу державного управління дозволяє сформулювати:

- прогресивну динаміку оцінки числової ефективності органів державної влади у різних сферах;
- цифрову оцінку як систему загального державного управління та її окремі структури функціонують на різних рівнях;
- за допомогою оперативних заходів скоротити розрив між розпливчастими деклараціями цифрових цілей та завдань;
- заохочувати підхід державних органів до досягнення стратегічних цифрових цілей;
- переключити увагу органів державної влади з планів та ініціатив на цифрові результати, яких мають досягти плани та ініціативи;
- узгоджені ініціативи, відомчі та індивідуальні виконавці.

Слід зазначити, що використання системи у державному секторі може бути утруднено, оскільки це в першу чергу інструмент керування зверху вниз, який запобігає руху вгору. Тому важливо повністю розуміти зацікавлені сторони та потреби оцифрування, щоб визначити кінцеву мету проекту. Відповідно до цілей оцінки, запропонована система має бути наповнена необхідними та адекватними індикаторами, значення яких будуть основою для формулювання рекомендацій щодо

покращення певних аспектів цифрової трансформації державних установ та просування цифрового електронного звернення.

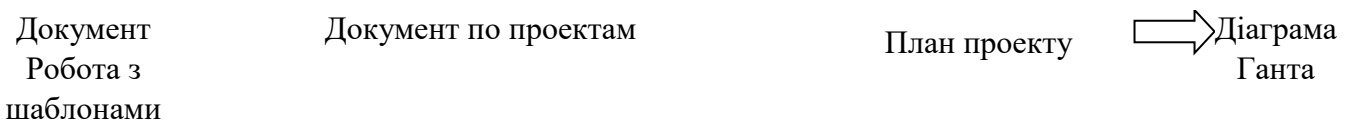
2.3 BAS Документообіг – як один із інструментів удосконалення організації документообігу в органах державної влади

BAS Документообіг - це універсальна система, здатна автоматизувати керування файлами та ведення записів. Призначений для відділів великого та середнього завантаження. Перш ніж прийняти рішення про автоматизацію бізнеспроцесів та купівлю SED BAS, документообіг слід проаналізувати та вивчити певні рекомендації. Дана програма навідріз від FossDoc містить можливості:

- функціональна документація та звітність;
- приклад контрольного списку впровадження;
- якість програмного забезпечення;
- вартість програми та ліцензії;
- наявність необхідних документів та документів;
- можливість перегляду бази даних на дисплеї програми.

Особливості функціонування програми представлені на рисунку 2.4.

Система електронного документообігу підходить як для автономних організацій, так організацій з обмеженим бюджетом. Якщо говорити про масштаб та кількість завдань, то BAS Document Management Corp підходить для великих та середніх організацій із великим обсягом внутрішнього документообігу.

Автоматизація на основі цієї системи дає змогу спростити процес бізнесдокументації; контролювати виконання операційних завдань та стежити за взаємодією працівників; та посилення службової дисципліни співробітників.

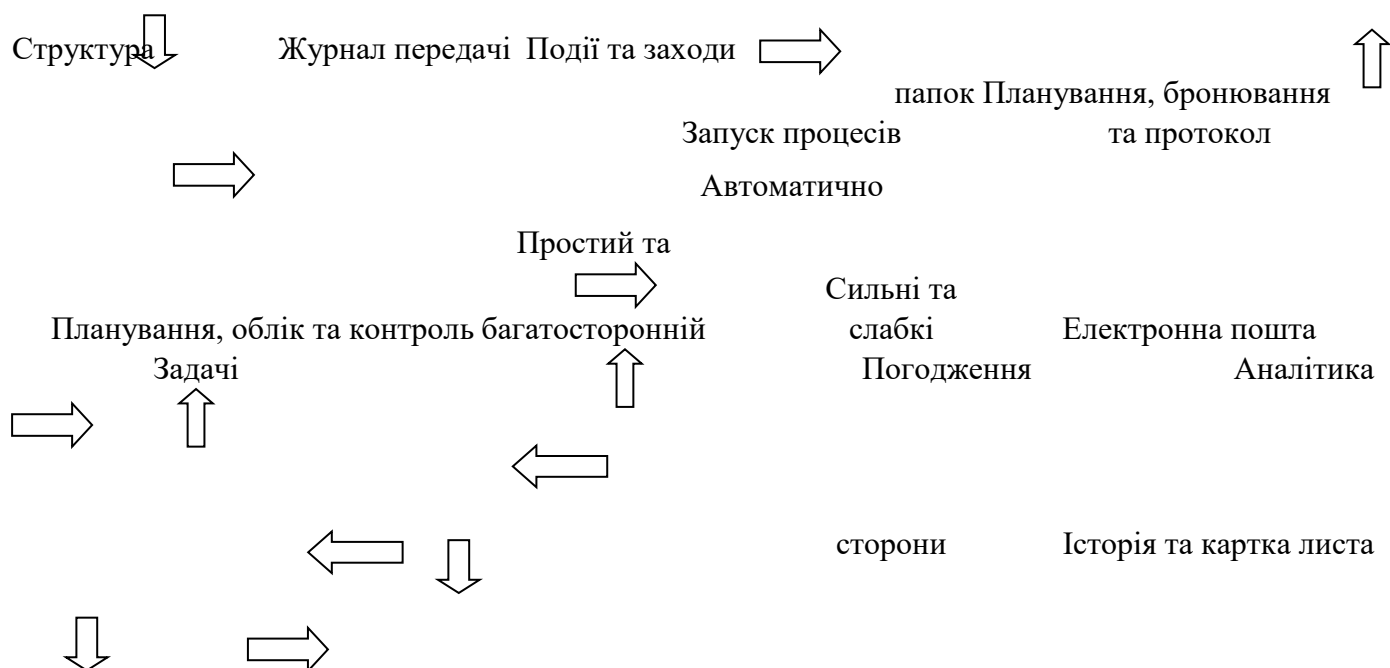

Рисунок 2.4 – Особливості програми BAS Документообіг [23]

Програма дозволяє використовувати методи BPMN для стандартизації та налаштування бізнес-процесів компанії. BAS Electronic Document Management – повна цифровізація роботи внутрішньокорпоративного офісу.

РОЗДІЛ 3 ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРАГНІЗАЦІЇ ДОКУМЕНТООБІГУ В ДЕПАРТАМЕНТІ ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ЕНЕРГЕТИКИ

3.1 Організація діловодства в Департаменті захисту довкілля та енергетики

Згідно з Інструкцією з діловодства в Департаменті захисту довкілля та енергетики Сумській обласній державній адміністрації [12], основні повноваження департаменту зберігання зберігаються в електронній формі з використанням електронних носіїв та визначаються «Інструкціями з реєстрації та зберігання управлінської інформації в електронній формі та за допомогою електронного міжвідомчого обміну даними Сумської державної регіональної адміністрації.

Електронні та паперові версії одного й того ж документа не можуть бути передані.

Директор відповідає за організацію діловодства відділу.

Автор відповідає за підготовлений проект документа.

Організація відомчого офісу покладено на керівника, який відповідає за ведення обліку, бухгалтерський облік, організацію офіційних документів і зберігання документів або їх частин.

Офісну організацію відомчої діяльності організує керівник.

Управлінська інформація Департаменту записується в електронному вигляді з використанням кваліфікованих електронних підписів, кваліфікованих електронних печаток та кваліфікованих електронних позначок часу. За відсутності розумних підстав для відображення управлінської інформації у паперовій формі допускаються такі обставини:

- 1) документи, які містять інформацію з обмеженим доступом, охороняються законом;
- 2) електронні документи, які за законом не можуть бути використані як оригінали;
- 3) вимоги до оформлення паперових документів встановлюються ухвалою Кабінету Міністрів України.

Загальні принципи документування управлінської інформації всередині відділу та характеристики паперових документів визначаються робочими інструкціями офісу

Департаменту охорони навколишнього середовища та енергетики Департаменту державного управління в місті Суми.

Відомча організація з розповсюдження офіційних документів застосовує систему електронного звернення офіційних документів, яка поєднана з інтерактивною системою.

Система електронного документообігу дозволяє затверджувати електронні документи та електронні копії відділів та їх структурних підрозділів.

3.2. Алгоритм удосконалення впровадження електронного урядування в органах державної влади

Ефективне впровадження електронного документообігу стикаються з безліччю проблем та ризиків. Після дослідження та визначення переваг та можливостей у цій галузі можна сформулювати конкретні практичні вимоги, виконання яких дозволить досягти намічених цілей дослідження.

Так, існує необхідність створення системи, в якій всі персональні дані будуть накопичуватися в електронному вигляді протягом усього життєвого циклу, а інформація повинна бути захищена. Громадяни України повинні мати доступ до послуг, не звертаючись до влади, лише за допомогою комп'ютера або мобільного пристрою, підключеного до Інтернету.

В Україні необхідно створити ефективну систему обміну даними між владою. Зрештою, без налагодженої комунікації механізм розвитку надання послуг, зворотного зв'язку, електронного уряду та електронної демократії іноді не може бути досягнуто. Впровадження системи обміну даними значно спростить процедури взаємодії громадян та органів державної влади.

Слід зазначити, що сьогодні ведеться робота із запуску єдиної системи електронної взаємодії між національними реєстрами, заснованої на ефективних та безпечних

процедурах, які розроблені та успішно діють в вискорозвинених країнах вже понад 10 років.

Для правильного функціонування системи обміну даними потрібні чотири компоненти.

Перший – це публічний доступ до Інтернету. Згідно з опитуванням інтернетаудиторії України, опублікованим Інтернет-асоціацією України у другому кварталі 2020 року, Інтернетом користуються 21,6 мільйона людей в Україні. Середній рівень проникнення Інтернету становить 64,8%, тоді як у сільській місцевості він становить лише 53%. При цьому на міста з населенням понад 100 тисяч людей припадало 45% користувачів Інтернету, а на мешканців малих міст та сіл – 28%.

Оскільки оператори мобільного зв'язку активно впроваджують стандарт 3; 4G У найближчому майбутньому йдеться про впровадження та розвиток мобільної демократії та електронного уряду.

Швидкий розвиток мобільних технологій дає уряду чудову можливість надавати громадські послуги населенню, у тому числі в важкодоступних місцях та тим, хто раніше не мав доступу до електронних послуг.

Використання потенціалу соціальних мереж та комунікаційних сервісів вважається дуже важливим, і в майбутньому ці сервіси будуть вважатися найпопулярнішими та відвідуваними інтернет-сервісами.

Перевага використання соціальних мереж у тому, що може розпізнавати потреби громадян і висловлювати їх побажання.

Деякі уряди активно використовують соціальні мережі. Наприклад, в Іспанії вони використовуються для податкового управління, а в Чилі використання соціальних мереж є ключовою частиною національної стратегії розвитку електронного уряду. У Чилі офіційне визнання соціальних мереж як одного з каналів взаємодії громадян з урядом призвело до того, що чилійці посіли третє місце у світі

щодо збільшення використання Facebook. Влада великих міст США, таких як Вашингтон, Сан-Франциско та Чикаго, використовують соціальні мережі (включно з Twitter) для обробки запитів громадян на приєднання до служби 311, і їх кількість активно зростає. В африканських країнах, таких як Південна Африка, соціальні мережі (включно з Twitter) використовуються для покращення надання послуг, і кількість людей, які використовують цей канал, невідомо зростає. [6]

Другим елементом правильного функціонування системи обміну даними є наявність правильних та добре захищених державних записів та баз даних. В рамках поглибленого дослідження, проведеного в Україні у 2020 році, було 150 таких систем. Через тривалий хаотичний розвиток реєстру наші дані мало актуальні і мають високу реплікацію. Діяльність державних органів загалом неефективна, громадяни знову страждають.

Крім того, у державі поки що немає базового реєстру. Наприклад, запис адрес або людей. А через відсутність адресних записів інші записи будуть накопичувати адресні дані. На жаль, ці дані швидко втратять актуальність і поширюватимуть помилки.

Система ідентифікації - третя умова, необхідна розвитку електронної демократії. Система має точно знати, хто стоїть за комп'ютером. У зв'язку з цим важливо, що Державна адміністрація електронного уряду підготувала проект концепції розвитку системи електронної ідентифікації України, який включає:

- забезпечення взаємодії інтегрованої системи електронної ідентифікації та системи електронної взаємодії органів влади, фізичних та юридичних осіб для реалізації принципу єдиного запису;
- забезпечення умов для впровадження та розповсюдження паспортів громадян у вигляді карток, у яких безконтактні електронні засоби реалізовані як надійний засіб електронного цифрового підпису;

- впровадження альтернативних методів та рішень електронної ідентифікації, пов'язаних з методом ЕЦП, зокрема, використання мереж мобільного зв'язку (MobileID) та віддалених банківських послуг (BankID).

Крім того, ви можете використовувати голосову та біометричну аутентифікацію та аутентифікацію, щоб забезпечити користувачам максимально надійний доступ до сервісу. Щоб використовувати цю послугу, необхідно встановити процедури використання та передачі голосових та біологічних даних у відповідних законах та нормативних актах.

Одним із найважливіших аспектів функціонування електронного уряду є єдиний простір довіри для електронних підписів. Забезпечує передачу інформації на основі електронних документів, засвідчених ЕЦП.

Коли справа доходить до створення електронного архіву публічної інформації, що має юридичне значення, особливо важливою є функціональність єдиного простору для довірених електронних підписів. Це найбільш чутлива частина управління електронним підписом через відсутність контролю та управління юридичним значенням електронних документів при тривалому зберіганні. Необхідно вжити законодавчих актів про функціональний статус та характеристики файлів з правовою інформацією у формі електронних файлів, включаючи організаційні заходи щодо забезпечення їх збереження та стійкості. Також стандартизовано процедури визначення юридичної значущості електронних документів, що зберігаються в архівах. Ці електронні документи були раніше підписані електронними підписами, а потім термін їхньої дії закінчився.

Одне з основних завдань, вирішуваних у рамках створення єдиного простору для електронних підписів, - це встановлення правил створення та перевірки агентів, які використовують електронні підписи у різних системах інформації, та забезпечення справжності електронних підписів. Особистий ідентифікаційний номер.

Крім того, для зручності контексту користувача необхідно розробити системи та служби аутентифікації, які дозволяють використовувати портали для створення повідомлень обміну повідомленнями, що містять організовані дозволи для виконання певних дій від їхнього імені, таких як програми або скарги.

Четвертий фактор - щоб скоротити час спілкування громадян з державними органами та підвищити зручність, необхідно забезпечити, щоб усі послуги можна було шукати та отримувати в одному вікні, як єдиному керівництві та єдиній інформаційній системі для всіх послуг. незалежно від послуги, що надається державною установою чи оскарження громадянина.

Ідентифікація та сегментація бази даних користувачів дозволить покращити співпрацю між громадянами та державою, та навпаки.

Відповідно до цього методу взаємодія з користувачами ґрунтується на вивченні їх поведінки, потреб, завдань, ситуацій та способів споживання державних послуг у їхньому повсякденному житті.

Слід виділити наступні компоненти, та їх реалізація має бути включена в ефективне впровадження електронного уряду та розробку алгоритмів електронної демократії:

- електронні послуги;
- розвинене громадянське суспільство.

Розвиток потенціалу: існує потреба у постійному створенні можливостей онлайн та офлайн навчання, а також у відкритому функціонуванні програм навчання для молоді та активістів, особливо з використанням передового зарубіжного досвіду у методах «порівняльного аналізу»;

Національна політика: робота попередніх компонентів призводить до формування національної політики.

Ще одна складова алгоритму ефективного розвитку електронної демократії – це правильне використання заздалегідь визначених інструментів електронної демократії, а саме:

Електронна петиція: якщо ви громадянин, профспілка має власну ініціативу та може подати на розгляд електронну петицію;

Бюджет участі: якщо у вас є ідея для власного проекту, ви можете її розробити та надіслати до приймаючої організації конкурсу. Від благоустрою вулиць до створення вічних двигунів.

Прихильність до основних принципів партиципаторної демократії є однією з основних умов ефективного розвитку електронної демократії.

Таким чином, можна зробити висновок, що за наявності чіткого алгоритму дій щодо усунення загроз та ризиків та активного використання переваг та можливостей можна вирішити проблеми ефективного впровадження електронного уряду та його розвитку в Україні. При реалізації взаємодії та інтеграції слід вживати заходів щодо оптимізації процедур надання громадянами послуг та ресурсів, зокрема шляхом встановлення пріоритетів віддаленої взаємодії між заявниками та владою; пріоритет автоматичних процедур; скорочення умов надання послуг та можливості взаємодії, а також зменшення кількості документів спрощує процес. Певні департаменти або агентства повинні відповідати за певні дані.

3.3. Оцінка ефективності удосконалення електронного документообігу в органах державної влади

Стратегічна орієнтація інтеграції країни до Європейського Союзу визначає необхідність гармонізації національних методів розвитку електронного уряду з європейськими стандартами та вимогами. Це, у свою чергу, вимагає створення та впровадження ефективних механізмів для формулювання та розвитку необхідного

потенціалу в галузі інформаційно-комунікаційних технологій та навичок електронного уряду. Однак існують перешкоди на шляху успішного впровадження електронного уряду через низький рівень можливостей посадових осіб у галузі інформаційних та комунікаційних технологій.

Відсутність потенціалу в галузі інформаційних та комунікаційних технологій не може вплинути на професіоналізм державних службовців.

Основними причинами невідповідності рівня володіння інформаційнокомунікаційними технологіями держслужбовцями є:

- механізм виявлення та поширення національних та зарубіжних досягнень у галузі електронного управління недосконалий, підтримка досліджень у цій галузі недостатня, а метод визначення можливостей інформаційно-комунікаційних технологій відсутня;

- у державних службовців немає достатнього рівня ентузіазму щодо покращення можливостей інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, є необхідність сформулювати методологічну основу для формулювання вимог до якості інформаційно-комунікаційних технологій і можливостей державних службовців та навичок електронного уряду.

Основними етапами навчання державних службовців у галузі інформаційнокомунікаційних технологій є: створення та перепідготовка інфраструктури навчання державних службовців, розвиток відповідних регіональних центрів та орієнтоване на результат професійне навчання та сертифікація.

У більшості європейських країн державні ІТ-відділи або приватні ІТорганізації децентралізовано переробляють та розширюють можливості державних органів електронного уряду. ІТ-відділ відомства забезпечує поширення перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, які надають адміністративні послуги в електронному вигляді. Функції та завдання цих підрозділів включають розробку,

впровадження та функціонування державних систем, а також співпрацю з громадянами та бізнесом для покращення надання електронних послуг.

Інший метод - перенавчити співпрацю між державними та приватними установами для підвищення кваліфікації державних службовців щодо використання технологій електронного уряду, що проводиться приватними ІТ-організаціями, які розробляють, впроваджують, модернізують та підтримують функціонування інформаційно-комунікаційних систем органів державної влади.

Порівняно з другим методом, перший метод має переваги в адаптації до змін у бізнес-процесах державних органів та спілкуванні з громадянами та бізнесом; він пропонує більш комплексне та якісне навчання державних службовців. Але, разом з тим, цей метод є дорожчим для органів державної влади.

Найбільш централізований підхід до підвищення інформаційнокомунікаційних технологій і можливостей державних службовців економічніший. Відповідно до цього методу органи державної влади формуються відповідно до узгодженого плану для одного або кількох навчальних закладів або центрів професійного навчання. Його недоліки – неможливість оцінити конкретні обставини діяльності різних органів влади; нездатність освітнього процесу швидко реагувати на динамічні зміни від питань електронного уряду до уряду; недостатня практична спрямованість та нерозвиненість систем електронного навчання. Глобальні методи ефективніші.

Основне завдання забезпечення ефективного управління електронним урядом та електронною демократією у тому, щоб виростити майстра «електронного уряду», орієнтованого на «державне управління». Основна мета – досягти наступних можливостей:

- - забезпечення відкритості та прозорості впровадження електронної демократії;
- - запровадити механізм формування інформаційної культури взаємодії з громадянами серед посадових осіб;
- - сформулювати вимоги та виконати технічні завдання;

- - впровадження інтерактивного механізму Управління з розвитку інформації
  - – частина структури системи електронного уряду;
- - забезпечити стандарти, адміністративні процедури та правила для надання адміністративних послуг;
- - розробляти механізми електронної взаємодії з громадянами, голосувати, організовувати форуми та зустрічі;
- - резервування переведення в організацію електронного документообігу через ВООЗ;
- - встановлення процедур обміну конфіденційною інформацією в мережі Інтернет для організації надійного та безпечного зберігання;
- - впровадження технології аналізу інформаційного змісту та вибору маршруту;
- - здійснювати правовий нагляд за використанням програмних продуктів та послуг, реєстрацію, ліцензування та контроль інформаційних об'єктів;
- - підготувати планову документацію (стратегію, план, концепцію) на основі зарубіжного досвіду;
- - визначити, оцінити та обрати пріоритетні галузі електронного уряду;
- - створення складних, конструктивних, архітектурних та функціональних моделей;
- - провести повний аналіз;
- - використання механізмів комунікації;
- - підтримувати адміністративні послуги, що пропонуються громадянам та підприємствам.

В даний час освіта та підготовка державних службовців та підготовка місцевої влади ще не відповідають сучасним професійним вимогам.

Основні принципи покращення можливостей інформаційно-комунікаційних технологій можна розділити між людьми похилого віку та представниками муніципалітетів:

- пошук інформації в Інтернеті;
- використання електронної пошти;
- співпрацювати з електронними службами;
- управління електронними файлами;
- електронний цифровий підпис;
- безпека під час роботи у мережі;
- розробка та веб-контент; - електронні державні закупівлі; - зв'язки з громадськістю та ін.

Тепер важливою частиною моделі є покращення можливостей самостійної зайнятості кожного у галузі інформаційно-комунікаційних технологій. Якщо сформулювати правильне мислення і взяти до уваги важливість, оскільки найважливішим чинником є творчий чинник, можливо розвиток навичок у цій галузі.

Пріоритетним чинником у формуванні системи функціонування систем електронного уряду та електронної демократії є людські ресурси компанії, зокрема, готовність державних органів до електронного уряду. Основна проблема концептуальних факторів - це здатність та ставлення чиновників до впровадження технології електронного уряду та відсутність достатньої кількості ІТ-фахівців.

Підвищення потенціалу інформаційних та комунікаційних технологій представників державного управління та сприяння прогресивному розвитку електронного уряду та електронної демократії залишається актуальним завданням на всіх етапах впровадження та реалізації електронного документообігу.

ВИСНОВКИ

Електронний документообіг – це інструмент для організації та управління інформацією, а також каталізатор для управління знаннями та постійного покращення. Ефективність державного управління та адміністративного управління значною мірою залежить від завдань створення, надсилання, отримання, обробки, передачі та зберігання електронних документів. Система електронного документообігу підвищує ефективність роботи та скорочує тривалість завдань, пов'язаних із вирішенням діяльності органів державної влади та місцевих громад.

В роботі проаналізовані проблеми впровадження електронного документообігу в державному управлінні та фактори, що їх викликають, виявляються основні переваги, аналізується статус-кво та надаються перспективи в контексті цифрового управління. Розробити та впровадити універсальний системний підхід до електронного документообігу як невід'ємної частини підвищення ефективності та прозорості державних органів. Запропонований загальний план організації електронного документообігу, який дозволить зберегти та раціоналізувати використання людських ресурсів, а також підвищити ефективність управління документарними потоками у державних установах.

Дослідження показують, що електронний уряд є ключовою ланкою між державними органами та громадськістю, офіційним авторитетом, іміджем, довірою та готовністю до співпраці, а також рушійною силою розвитку електронної демократії.

Дослідження показало, що законодавчий нагляд та застосування відповідних технологій у Європі явно знаходяться на щабель вище реальності в Україні, як це видно у контексті всеосяжного національного підходу та бачення адміністративної реформи. Розглянуто можливість інтеграції та гармонізації українського законодавства відповідно до європейських стандартів.

Слід зазначити, що явне відставання у розвитку електронних послуг пов'язане з великою кількістю юридичних, організаційних та логістичних проблем. Однією з перешкод на запровадженні електронних послуг для населення різних регіонів

України є низький рівень розвитку електронного документообігу органами державної влади. Чинники, що сприяють цій ситуації, включають нестачу кваліфікованого персоналу в технічній галузі ІТ. Стереотип суспільства, яке звикло взаємодіяти з державою через паперову бюрократію з питань розвитку, є також серйозною перешкодою.

Система електронного документообігу оцінюється, аналізується та визначається як фундаментальна основа для ефективного впровадження електронного уряду та розвитку електронної демократії в Україні.

Було розроблено алгоритм впровадження електронного уряду та розвитку електронної демократії в Україні. Впровадження ефективної системи обміну даними між владою розглядається як тимчасовий захід. Без цього неможливе створення механізмів електронного уряду та розвиток електронної демократії.

Новизна дослідницького питання, тобто процесу соціалізації та цифрової трансформації соціально-економічної системи, не була належним чином пояснена теоретичною базою, світовою тенденцією цифровізації економіки. У зв'язку з цим було запропоновано удосконалення організації електронного документообігу для поглиблення вивчення природи, змісту та ролі цифрових змін у розвитку соціально-економічної системи, а також для кращого розуміння процесу змін. За допомогою цифрового та офіційного перерахування всіх джерел, розгортання та формування пулу цифрових технологій, цифровізація створює мережеву платформу для користувачів, щоб інтегрувати цифрові технології та взаємодіяти з ними для забезпечення довгострокової стабільності та цифрового простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Величкєвич, М. Б., Мітрофан, Н. В., Кунанець, Н. Е., & Комарова, В. А. Електронний документообіг як основа сучасного документування на підприємстві.

2. Волянська-Савчук, Л. В., & Клімас, В. А. Електронний документообіг: необхідність сьогодення та запорука успіху. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.*, 36.
3. Гарбич-Мошора, О. (2018). Електронний документообіг у закладі вищої освіти, тенденції та перспективи. *Молодь і ринок*, (9 (164)).
4. Гаркуша, С. А., & Гаркуша, С. А. (2020). Електронний документообіг: переваги та недоліки впровадження.
5. Глушаченко, А. І., & Глушаченко, А. І. (2021). Електронні бухгалтерські документи та електронний документообіг на підприємстві.
6. Документообігу, У. Е. (2020). ІВ Швець, гр. ОО-16зс Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро Удосконалення електронного документообігу у бюджетній сфері. *Організаційний комітет*, 236.
7. Жученко, О. Д., Павлова, Т. О., & Павлова, Т. А. (2019). Значення електронного документообігу у формуванні електронного кримінального провадження.
8. Закон України "Про електронний цифровий підпис" [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/852-15>
9. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
10. Закон України «Про інформацію» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
11. Закон України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>
12. Інструкція з діловодства в Департаменті захисту довкілля та енергетики Сумської обласної державної адміністрації Режим доступу:

<http://www.pek.sm.gov.ua/index.php/uk/2013-04-18-21-28-26>

- 13.Королюк, Т. (2021). Законодавчі основи електронного документообігу. in *Актуальні проблеми теорії і практики бухгалтерського обліку, аналізу, контролю й оподаткування в Україні: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку* (pp. 185-187).
- 14.Костенко, Г. В. Особливості електронного документообігу установи. *Дебют: Збірник тез доповідей студентів історичного факультету МДУ за результатами участі у Декаді студентської науки 2021/За заг. ред. к. політ. н., проф. МВ Трофименко, д. е. н., проф. ОВ Булатової.–Маріуполь, 2021.–260 с., 199.*
- 15.Кравченко, О., & Кравченко, Р. Електронний документообіг: впровадження на вітчизняних підприємствах. *Секція І. Облік, фінанси і оподаткування, 47.*
- 16.Крижанівська, Л. Г. (2020). Електронний документообіг як інструмент підвищення ефективності роботи органів державної влади. *Організаційний комітет, 60.*
- 17.Кучер, О. (2021). Використання системи електронного документообігу в діяльності органу влади.
- 18.Ларин, М. В., Асєєв, Г. Г., Філіпова, Л., Зінов'єва, Н. Б., & Кушнарєнко, Н. Н. (2018). Проектування систем електронного документообігу на підприємстві. *Напрями економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств, 44.*
- 19.Лопатовський, В. Г., & Перетятко, Ю. М. (2019). Електронний документообіг та особливості його застосування на підприємстві. *Рекомендовано до друку науково-технічною радою Луцького національного технічного університету, протокол № 5 від 26.12. 2019 р., 363.*
- 20.Назарова, І. Я. (2018). *Проблеми запровадження електронного документообігу в Україні* (Doctoral dissertation, Тернопіль: ТНЕУ).
- 21.Назарова, І. Я. (2020). Можливості та функції електронного документообігу. *Економічний простір, (159), 166-170.*

22. Немненко, А. (2020). *Електронний документообіг в установі* (Doctoral dissertation, ЦНТУ).
23. Нечитайло, Б. (2020). Електронний документообіг в Україні: можливості і переваги. In *Інноваційний потенціал сучасної науки* (pp. 414-416).
24. Попітіч, Т. (2018). Електронний документообіг у системі управління. *секція I розвиток економічних систем на мікро-, мезо-та макrorівнях*, 154.
25. Пристемський, О., Круковська, А., & Хелемеря, Н. (2021, January). Стадії автоматизації електронного документообігу. In *The II International Science Conference on Science and practical Technologies* (Vol. 2, p. 116). International Science Group.
26. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р.
27. Прокопець, Л. В., Сторцун, К. М., & Чуса, Г. І. (2021). Електронний документообіг в Україні. *Економіка та держава*, (5), 87-91.
28. Синюк, Ю. Проблеми впровадження електронного документообігу у сфері охорони здоров'я. *Редакційна колегія*, 184.
29. Федорук, О. М. (2019). Основні підходи до розуміння понять і термінів у сфері електронного документообігу. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, 14-17.
30. Шарапова, О., & Зленко, О. (2021). Розвиток електронного документообігу в сполучених штатах америки. *Молодий вчений*, (6 (94)), 79-82.
31. Шибаніна, О. В., Клочан, В. П., Клочан, І. В., Тищенко, С. І., Могильницька, А. М., Крайній, В. О., & Хилько, І. І. (2021). Електронний документообіг.
32. Шевченко, А. (2019). Організація електронного документообігу на підприємстві. URL: <https://balance.ua/news/post/organizaciya-elektronnogodokumentoorota-na-predpriyatii>.